

א דוני היו"ר

אני משגר לך את מיכתבי בדרך פומבית זו. ביגלל שתי סיבות:

- זוהי הדרך המהירה והישירה ביותר, שבה יגיעו הדברים אליך. המהירות נראית לי חשובה, מפני שבדברי נוגעים להחלטות העומדות להתקבל עלייך ועלי ידי חבריך בעצם הימים האלה.
- החלטות אלה נוגעות לכל פלסטיני, לכל ישראלי ואולי לכל אדם בעולם, ולכן מוטב שנדבר עליהן באופן פומבי.

ההתפתחות המובילה עתה למילחמה חדשה, העלולה לגרוף לתוכה את המרחב, ואולי את העולם כולו, תלויה במיספר קטן של אנשים, וביניהם ראש ממשלת ישראל, נשיא ארצות-הברית וראשי המדינות הערביות. אתה אחד מהם.

א דוני היושב-ראש

מיכתבי זה נועד כולו לומר לך דבר אחד: יש ביך, בשעה זו, הזדמנות יחידה-במינה להיות הרויח השלום במרחב.

לפני שנה קיבלת החלטה אמיצה, שיכלה לפתוח דף חדש בהיסטוריה הארוכה והכאובה של שני עמינו. החלטת ליוזם מגעים רישמיים עם המועצה הישראלית למען שלום ישראלי-פלסטיני, גוף פטריטי שלא הסתיר את זהותו הציונית. הסלת על צוות מיוחד, בראשות הדי"ר עיסאם סארטאוי, לקיים מגעים אלה.

ייתכן שהחלטתך זו הושפעה מתוכן השיחות הבלתי רישיות, שקיימתי במשך השנתיים שקדמו לכך עם נציג של אירגונך, שפעל באישורך, ושבנו ערכנו בירור יסודי של הבעיות הכרוכות במגעים רישמיים בין הכוחות ה"פועלים למען הסדר של שלום בקרב שני העמים היריבים. במהלך השיחות האלה הוברר לי היטב מה רבה התעוזה הדרושה מצידך כדי לקבל החלטה כזאת.

היה דרוש אומץ-לב רוחני כדי לשים קץ למסורת רעיונית, שבה דבק העם הפלסטיני במשך ארבעה דורות, מאז ראשית ההתיישבות העברית החדשה בארץ, ושמצאה את ביטוייה במיסמכים רישמיים, בנאומים ובמאמרים לאין ספור. היה דרוש אומץ-לב מדיני כדי לעשות זאת. חרף התנגדותם המרה של חזית-הסירוב הפלסטינית ושל גורמים כיבדיים שקבלו בעולם הערבי, היה דרוש אומץ-לב גופני מצידך ומצד כל המעורבים במגעים, ובראשם ד"ר סאורי, שחירפו את נפשם ושהיו צפויים להתנקשות בחייהם מצד קנאים חסרי-תקנה. סכנות אלה היו גדולות לאין שיעור מאלה שקיבלנו אנחנו על עצמנו, בבואנו לפגישות. כי זה היה כדאי.

כי מגעים אלה עוררו תיקוות עצומות בעולם הערבי ובישראל. הם עוררו תהודה חזקה בדעת-הקהל העולמית. הכל הבינו שכתאן נעשה מעשה מהמפכני, כי מובן החיוני ביותר של המיזיה — מעשה שהיה בו כדי לשנות את פני מרחב העולם, ולפתוח דף חדש בתודות שני עמינו.

ה מגעים הוביחו כמה אמיתות-יסוד, לא בלשון ה"מאמרים המלומדים, אלא בשפת האירועים המעשיים, שניתן לראותם בלבם.

הם הוביחו שקיימת האפשרות להשיג שלום בין שני עמינו, שלום שיעניק לשניהם צדק, ביטחון וכבוד.

הם הוביחו שיש בשני הצדדים כוחות הפועלים למען השלום והמוכנים להתסכל למענו, תוך נאמנות מחוללת של כל צד לעמו, לארצו ולמאוייו הלאומיים. עוררו תיקוות גדולה — התיקוות שניתן להציל את חייהם של בני-אנוש רבים לאין-ספור, ולמנוע מילחמה נוראה העלולה להשמדת את המרחב. הדרקנו נר קטן שהאיר למרחוק. עכשיו מוטל עלינו למנוע את כיבוש הנר הזה, ברוח-הפרצים הפיתאומית העוברת עלי-פני המרחב.

א ין ספק שמגעים אלה יצרו הזדמנות היסטורית. ככיה לדורות.

אין טעם בהסתח האשמות, די לומר שאין האשמה כולה גופלת על צד אחד. גורמים כבירים פעלו בשני הצדדים למניעת הצלחה, וכל אחד מן הצדדים המעורבים פעל במערכת של לחצים ואילוצים אכזריים. אנחנו, הישראלים, לא הצלחנו להביא לתווה כלשהי בעמדה השלילית המוחלטת של ממשלת רבין כלפי הנושא הפלסטיני. בשיחות מלביאלב ומראש-אליראש לא הצלחנו לשכנע את האישים המרכזיים בממשלה זו לומר לעצמם אף את "נוסחת יריב" — הנוסחה שגרסה כי ישראל תהיה מוכנה לנהל משאומתן עם מנהיגות פלסטינית שתכיר בישראל, שתפסיק את מעשייה-איבה ושי תצהיר על רצונה בשלום ישראלי-פלסטיני.

הזמנתה דחתה גם את ההצעה להפכים די הזמנת אש"ף לוועידת ז'נבה תמורת הכרה דהי פאקטו של אש"ף במדינת-ישראל.

ממשלת רבין נענשה על מחלד היסטורי זה, ויחד עימה נענשו המפלגות שהשתתפו בה וכל עם ישראל. אין לי שמץ של ספק שהחלטות הממשלה בישראל, כיום 17 במאי 1977, היתה נמועת אילו היתה ממשלה זו מוסעת, ולו גם צעד קטן אחד, בדרך שפרצנו למענה.

מיכתב גלוי ליאסר עראפאת

מתנה לבגין

ישראל בתחנות אש"ף להצבע בעד רק"ח — הוראת שנידאו כהוכחה נוספת לכך שאש"ף לעולם לא יכיר במדינת-ישראל ציונית. לרק"ח עצמה זה לא עזר. אתה וחברוך צרכיכם להחליט כיצד להגיב על השינוי שהחל בישראל.

אני יודע שוהי החלטה קשה. השבוע נמסר כי מר עבדאללה פרנג'יה, נציג פלסטיני בגרמניה, הכריז שאש"ף החליט לנתק את כל המגעים עם גורמים ישראליים — החל במגעי השמאל הפלסטיני עם רק"ח וכלה בשיחות של נציגך עם המועצה הישראלית. אני מניח שוהי תגובה ראשונה, ספונטאנית, אולי אינך סטינקטיבית, על נצחון כוחות הסיפוח וההתנחלות בישראל. תגובה מובנת — אך מסוכנת מאין-כמותה. תגובה המזוהה גם מצידם — את מחוגייה-שעון לאחור. אני פונה אליך בהצעה לשיקוד מחדש החלטה זו — אם אומנם נתקבלה — וקבל החלטה הפוכה.

אני יודע שבקרב העם הפלסטיני וארצות-ערב, כמו בישראל, קיימים כוחות שאינם רוצים בשלום. אני יודע שמנויגומור עם כוחות אלה לחבל בכל אפשרות של שלום. חזית-הסירוב הערבית וחזית-הסירוב הישראלית מזינות וסועדות זו את זו והדמכבר, אני גם יודע שמוגבלת יכולתו של כל מדינאי לעמוד מול לחצים. ברור לי שברגע זה מופעלים עליך לחצים עצומים מצד גורמים פלסטיניים וערביים, נגד המשך יוז" מות-השלום.

אירי עזי לומר כי יש צורך היסטורי לעמוד מול לחצים אלה, ולהתאזר בסבלנות. כי הרבה, הרבה מאד, מונח בעת על כפי-המאזניים. דווקא עכשיו, אחרי שכוחות "ארץ-ישראל השלמה" הגיעו לשלטון בישראל, יש צורך בגישה נבונה ופרגמטית מצד המנהיגות הפלסטינית, גישה של חיוב השלום וחיווק הכוחות החותרים אליו. דעת-הקהל הישראלית עדיין לא אמרה את המילה האחרונה.

המאבק הפנימי בישראל עדיין לא הוכרע סופית. ה"תהליך שהחל ב"17 במאי יכול להיעצר. הכיוון יכול להשתנות. לשם כך יש להעמיד לעיני הציבור הישראלי אלטרי נטיבה סבירה ומעשית, המובילה לשלום והמבטיחה את קיומה וביטחונה של ישראל, יחד עם ריבונות לאומית וצדק לעם הפלסטיני.

רבים בישראל נדחמו לנוכח ההכרעה שנפלה בכחירות. רבים, גם מבין אותם שהצביעו בגלל סיבות פנימיות למען הליכוד והמפד"ל, ה"חרטו על כך כבר למחרת היום, כראותם שהי מצב החדש מוכיח למי-החמה.

התנהגות נבונה ושוקלה של העולם הערבי, ובמיוחד של אש"ף, יכולה להגביר בליבם של רבים אלה את ההחלטה שיש לשנות את הכיוון ולבלום את ביצוע תוכנית הליכוד. והנה באים לדברי מר פרנג'יה ומרפים את ידיהם. זוהי המתנה הגדולה ביותר שיכול אש"ף לתת למר בגין. זהו המשך ישיר לשיגאות ש"עשה אש"ף במהלך מערכות הבחירות.

על כל היותי משוכנע בצורך החיוני בשלום ישראלי-פלסטיני, אני חייב לשאול: באיזה צד עומד אש"ף? לצד הישראליים ה"שואפים להתפשטות ולסיפוח שטחים, או לצד כוחות-השלום הישראליים?

ל אדם נכון חייב לעשות הכל כדי למנוע את ה"מילחמה ההולכת ומתרגשת עלינו. זאת תהיה מילחמה נוראה. היא תפגע קשות בכל ה"עמים במרחב, ואולי בעולם כולו. היא תקיח את דמה של ישראל. אך אני משוכנע שיותר מכל עם אחר יסבול במילחמה זו העם הפלסטיני. מבד הטרנדיות שירדו עליו בשני הדורות האחרונים, עלולה זו להיות הפרגרדיה הנוראה ביותר.

מ ר עראפאת, אני כותב מיכתב זה מתוך הרגשה עמוקה שברגע זה מוטלת אחריות כבדה על כל אדם — כישראלי כפלסטיני. כיהודי כערבי — שעניינם לא לראות לאן מובילים הדברים. אולי אני תורם בכך תרומה כלשהי. קטנה ככל שתהיה, למניעת אסון. הרבה מאד תלוי עכשיו בך. בכירכת שלום.

נצחון הליכוד בבחירות האחרונות לא היה אפשרי, לולא שיכנעה ממשלת-רבין את הציבור הישראלי שאין כל תיקווה לשלום, שהערבים ביכלל והפלסטינים בפרט לעולם לא יהיו מוכנים להשלים עם קיום מדינתנו. אילו נפתחה ועידת ז'נבה באפריל 1977, כי השתתפות הנציגים המוסמכים של העם הפלסטיני, לא היה מנחם בגין עומד כיום בראש ממשלת-ישראל.

מרבח הצער, מחייב אותי היושר לומר שהצד ה"פלסטיני נושא בחלק לא-מבוטל של האשמה למה ש"קרה.

כפי שאמרנו לנציגך פעמים רבות, וכפי שהוכח בצורה כה חותכת ביום הבחירות, בישראל יש השפעה מכרעת לדעת-הקהל החופשית. היא הקובעת במידה רבה את מדיניות הממשלה, את דרכה ואף את עצם הרכבה. אילו הגיעו המגעים שלנו לידי יעד גלוי ותותי —

אילו הביאו, למשל, לידי ועידה פומבית מרשימה של כוחות השלום משני הצדדים, ולגיבוש עמדות ברורות ומוצהרות — היתה דעת-הקהל בישראל מתפתחת בכיוון שונה לחלוטין מזה שנתגלה ב"17 במאי. הצענו זאת פעמים רבות.

אני משוכנע שאש"ף היה יכול לשנות את המצב מ"עיקרה, אילו פעל בעוד מועד באומץ-לב ציבורי ומדיני, כפי שחייב המצב.

לצער, לא הגענו לידי כך. הציבור הישראלי נבון מן הקולות הדרום-שמעיים ש"באו מן המחנה הפלסטיני. פעם אחר פעם הכחישו דוברים רישמיים של אש"ף את עצם קיום השיחות. נוסחות גול"מיות וזהירות שהושגו תוך הידברות בינינו, הופרכו ו"הוכחו" עלי-ידי נציגים אחרים של אש"ף. כיצד היה הציבור הישראלי צריך להתייחס לדברי מר פארוק אלקאדומי, שאמר כי הקמת מדינה פלסטינית ריבונית בגדה המערבית וברצועת-עזה לא תשים קץ לי סיססוך, אלא תהווה רק "שלב-מעבר"? האם לא היה הציבור הישראלי והעולמי צריך להסיק מכך כי מדינה כזאת תחתור לחיסול מדינתנו הריבונית? לא היתה לי הזדמנות להיפגש עם מר אלקאדומי. אני מניח שביקש לשרת את האינטרסים של העם הפלסטיני על-פי מיטב הבנתו.

אודה אין לי ספק כי הצהרותיו ומעשיו של מר אלקאדומי וחבריו תרמו תרומה מכרעת לעדייתו של מר בגין לשילטון בישראל. ממשלת בגין הגיעה לשילטון בעזרת רוב ועם ביותר. אפשר היה לשלול מקואליציה זו את שניים-שלושה המנ"דאטים החיוניים, לולא השגיאות שעשה אש"ף במהלך מערכת-הבחירות. כוונתי לא רק להכחשות אש"ף ולהצי"הרותי הדרום-שמעיות, אלא גם להוראות שניתנו לערביי